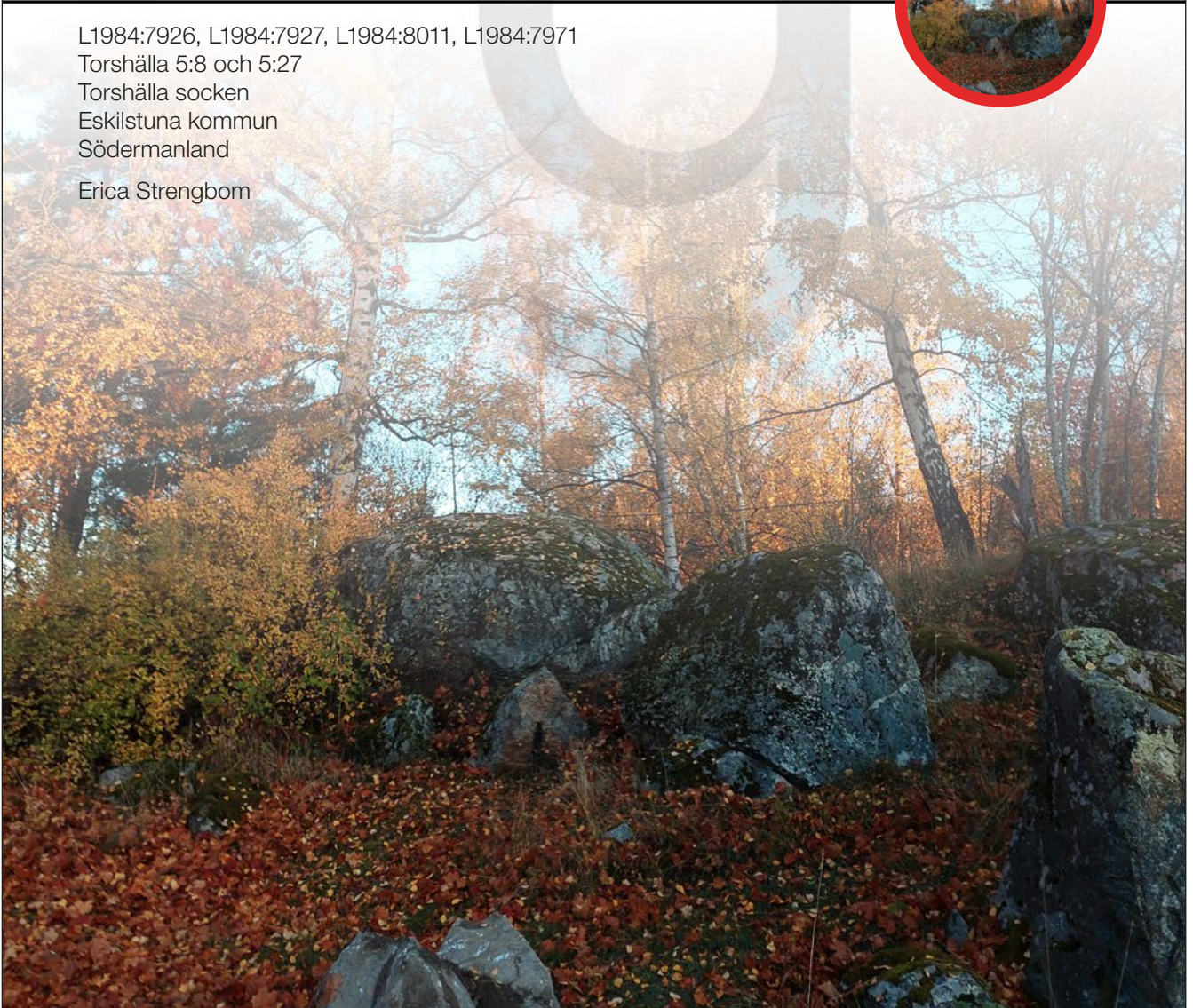

Schaktningsövervakning intill stensättning och högar i Fyrby, Torshälla

L1984:7926, L1984:7927, L1984:8011, L1984:7971
Torshälla 5:8 och 5:27
Torshälla socken
Eskilstuna kommun
Södermanland
Erica Strengbom

ARKEOLOGGRUPPEN I ÖREBRO AB

Radiatorvägen 11, 702 27 Örebro

Telefon 019-609 04 10

www.arkeologgruppen.se

arkeologgruppen@arkeologgruppen.se

*Översiktskarta över Södermanlands län med platsen
för schaktningsövervakningen markerad i rött.*

© 2023 Arkeologgruppen AB

Arkeologgruppen rapport 2023:07

Lst dnr 431-4226-2021

Författare

Erica Strengbom

Kvalitetsgranskning

Nina Balknäs

Grafisk form

Nina Balknäs

Omslagsfoto

Stensättning L1984:7927 i höstskrud.

Foto

Arkeologgruppen AB om inte annat anges i figurtexten.

Upphovsrätt, om inget annat anges, enligt Creative Commons licens CC BY.

Villkor finns tillgängliga på <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.sv>

Fastighetskartan: © Lantmäteriet Dnr: R50223371_200001

Terrängkartan, samt GSD-Översiktskartan: Lantmäteriet (CC0)

ARKEOLOGGRUPPEN AB RAPPORT 2023:07

ARKEOLOGISK UNDERSÖKNING
I FORM AV SCHAKTNINGSÖVERVAKNING

Schaktningsövervakning intill sten- sättning och högar i Fyrby, Torshälla

L1984:7926, L1984:7927, L1984:8011, L1984:7971

Torshälla 5:8 och 5:27

Torshälla socken

Eskilstuna kommun

Södermanland

Erica Strengbom

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Sammanfattning	5
Inledning	5
Bakgrund och kulturmiljö	7
Syfte och målgrupper	8
Metod och genomförande	8
Resultat	10
Utvärdering av resultaten i förhållande till undersökningsplanen	11
Tekniska och administrativa uppgifter	12
Referenser	13
Bilagor	13
<i>Bilaga 1. Schaktlista</i>	13

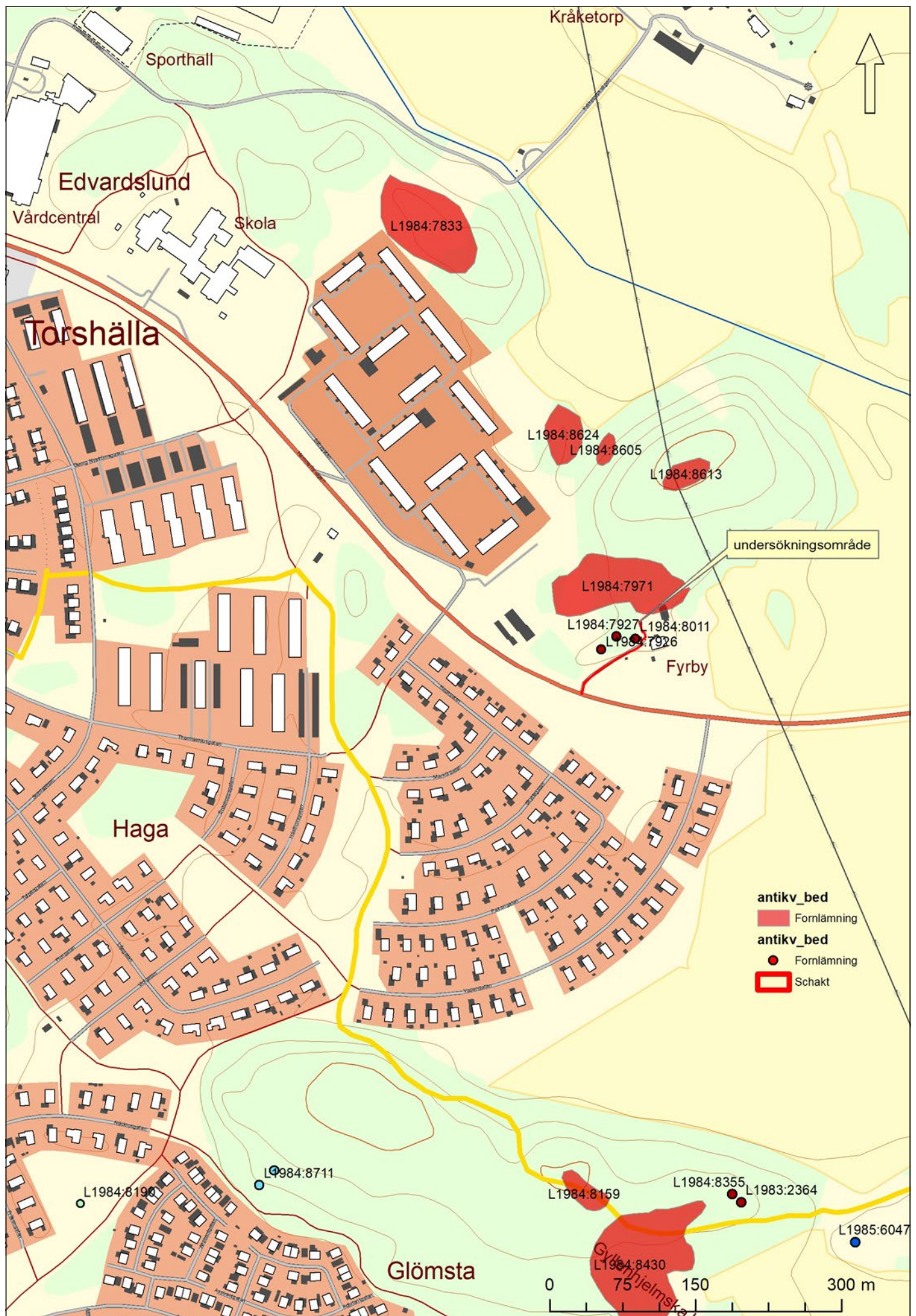
Figur 1. Översikt över område kring det aktuella undersökningsområdet. Skala 1:250 000.

SAMMANFATTNING

I oktober månad 2022 utförde Arkeologgruppen en arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning vid Fyrby i Torshälla Södermanland. Totalt övervakades cirka 110 meter intill fornlämningsområdet till fornlämning L1984:8011 (hög), L1984:7927 (stensättning), L1984:7926 (hög) och L1984:7971 (gravfält). Inga lämningar av arkeologiskt intresse påträffades.

INLEDNING

Hösten 2022 utförde Arkeologgruppen AB en arkeologisk schaktningsövervakning intill fornlämningsområdet till fornlämning L1984:8011 (hög), L1984:7927 (stensättning), L1984:7926 (hög) och L1984:7971 (gravfält). Arbetet föranleddes av att Eskilstuna Energi och Miljö Elnät AB skulle schakta för nya elkablar på fastigheterna Torshälla 5:8 och 5:27 i Eskilstuna kommun. Beslut i ärendet fattades av Länsstyrelsen den 21 augusti 2021 och kostnadsansvar bars av Eskilstuna Energi och Miljö Elnät AB.

BAKGRUND OCH KULTURMILJÖ

Området kring Fyrby är rikt på fornlämningar framför allt ensamliggande stensättningar och mindre gravfält på impediment. I Kulturmiljöregistret (fortsatt benämnt KMR) står att läsa: "Namnet Fyrby är av sentida slag och sannolikt är gården utflyttad från byn Säby (bytomt L1984:7833)." I direkt närhet till undersökningsområdet finns tre registrerade ensamliggande lämningar bestående av två högar (L1984:7926, L1984:8011) och en stensättning (L1984:7927) som alla är både yt- och kantskadade.

Ett tjugotal meter nordöst om undersökningsområdet ligger också gravfält L1984:7971. Det består av ca 40 fornlämningar. De utgörs av cirka 39 runda eller närmast runda stensättningar och en rest sten. Enligt förstagångsinventeringen uppgav ägaren Erik Petersson att ett stort antal gravar bortschaktats vid anläggandet av ladugård och väg omkring år 1900. Brandrester påträffades i gravarna (KMR).

Cirka 150 meter nordöst om undersökningsområdet ligger ett impediment med ytterligare tre gravfält. L1984:8613 består av tre runda stensättningar, en skeppsättning och en treudd. Strax västerut ligger L1984:8605 med fem runda stensättningar. Det tredje gravfältet (L1984:8624) består av åtta högar och två runda stensättningar (KMR).

Figur 3. Rest av kantkedja i hög L1984:8011. Foto från sydöst.

SYFTE OCH MÅLGRUPPER

Syftet med den arkeologiska undersökningen var att löpande undersöka och dokumentera mindre komplicerade lämningar inom den del av fornlämningen som berördes av arbetsföretaget samt att ta tillvara fynd.

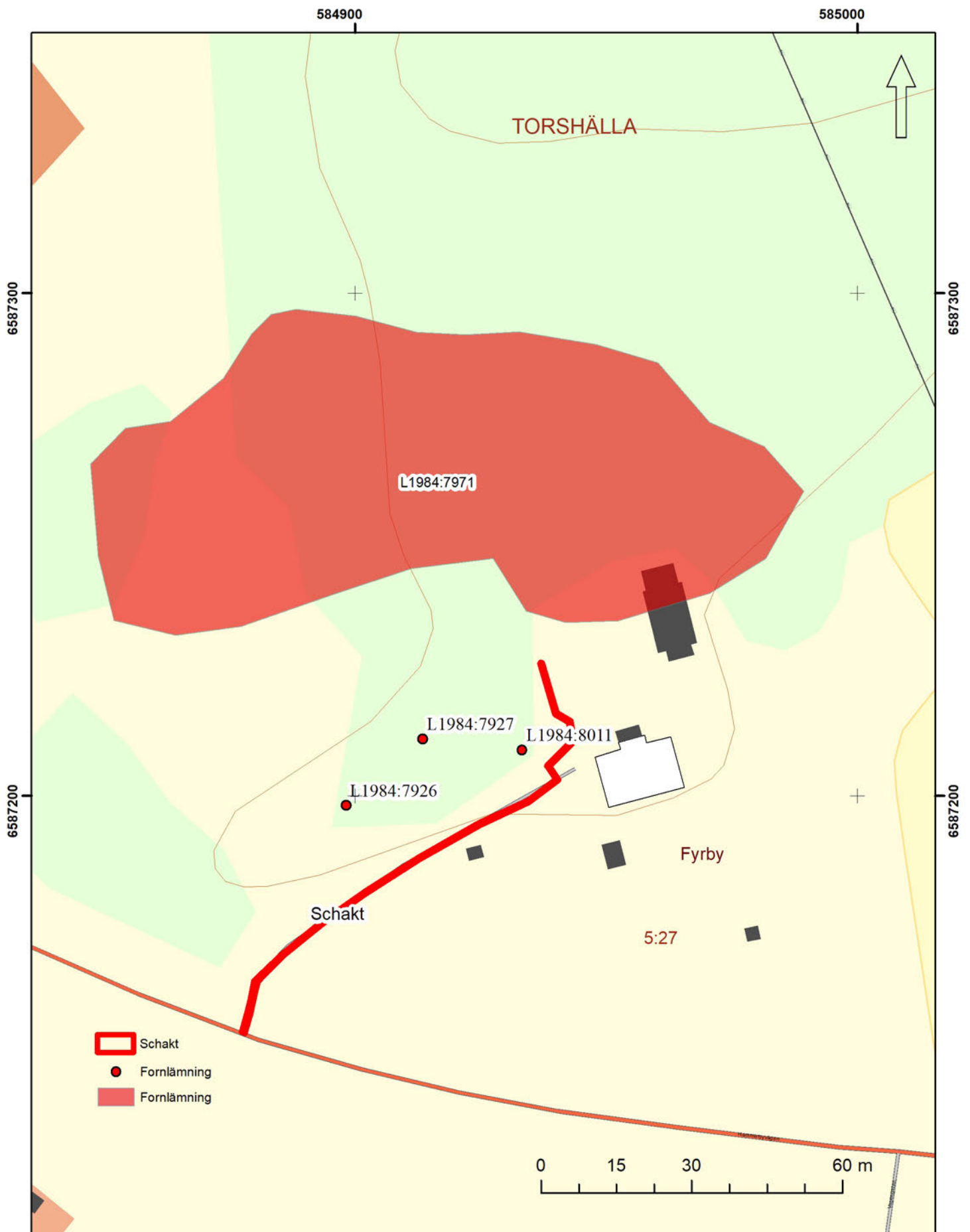
Målgrupper för uppdraget är i första hand Länsstyrelsen och Eskilstuna Energi och Miljö Elnät AB.

METOD OCH GENOMFÖRANDE

Uppdraget genomfördes i samband med ordinarie schaktningsarbete. Schaktet grävdes i vägen på den sida som vätte bort från fornlämningarna. Schaktet dokumenterades skriftligt, fotograferades och mättes in med handhållen GPS i koordinatsystemet SWEREF 99 TM. Redigering av inmätningarna och kartproduktion gjordes i Arc GIS 3.1.

Figur 4. Schaktning pågår. Schaktet sett från söder.

Figur 5. Schaktplan i skala 1:1 000.

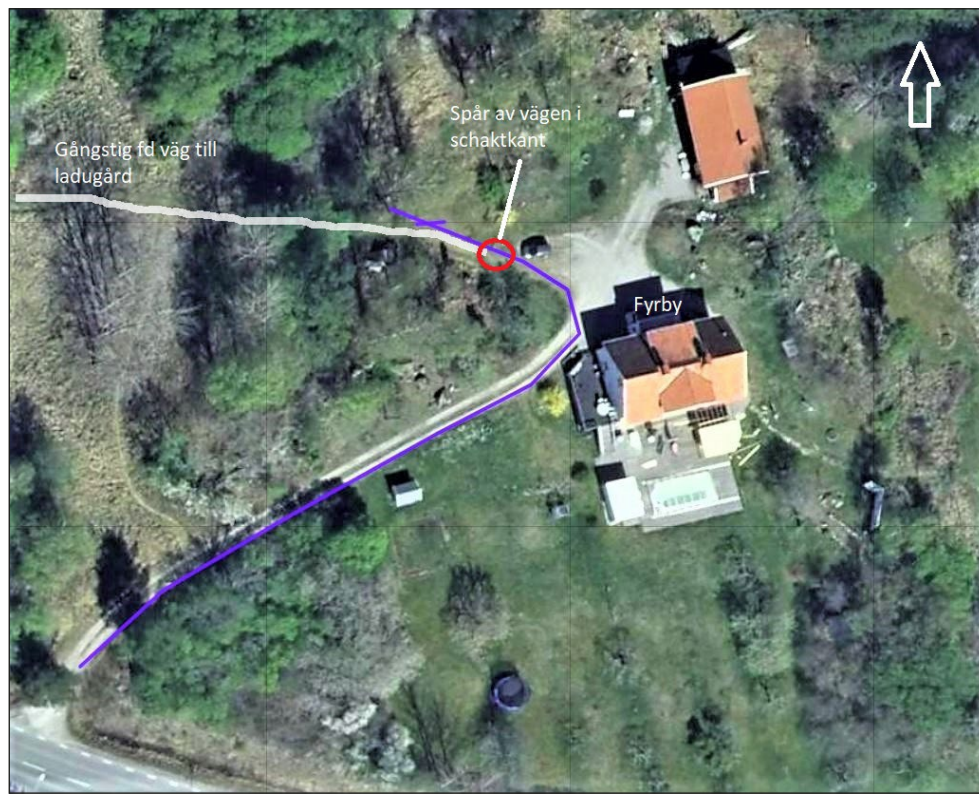
RESULTAT

En sträcka av sammanlagt 110 meter övervakades förbi fornlämningarna. Schaktet grävdes genom en uppbyggd vägbank i vägens östra del. Vägbanken var uppfylld med sprängsten, tegel och väggrus upp till 0,5 meter tjockt.

Undergrunden bestod av lerig silt i den södra delen och grusig morän i schaktets norra delar. Där schaktet svängde in på gårdsplanen syntes en cirka 1,5 meter bred och 0,3 meter djup svacka i profilkanten. Svackan var fylld med matjordsliknande material som innehöll tegelfnyk. På vardera sida om svackan fanns två längsgående diken. Svackan ligger i en gångstig som på Lantmäteriets historiska flygfoton från omkring 1960 och 1975 är en väg till huset. Inget av arkeologiskt intresse påträffades vid schaktningsövervakningen.

Figur 6. Schaktet med tegel och sprängsten. Foto från söder.

Figur 7. Flygfoto över Fyrby med gångstigen markerad. © Lantmäteriet.

UTVÄRDERING AV RESULTATEN i förhållande till undersökningsplanen

Syftet med den arkeologiska undersökningen var att beskriva, dokumentera och undersöka fornlämningens utbredning inom schaktet. Om mindre omfattande och mindre komplexa anläggningar påträffades skulle de undersökas. Om mer omfattande anläggningar påträffades skulle arbetet pausas och Länsstyrelsen kontaktas för samråd. Arbetet kunde utföras utan några avsteg från undersökningsplanen. Arkeologgruppen anser sig ha fullgjort uppdraget.

TEKNISKA OCH ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Län	Södermanland
Kommun	Eskilstuna
Landskap Eskilstuna	Eskilstuna
Socken Eskilstuna	Eskilstuna
Fastighet	Torshälla 5:8 och 5:27
Lämningsnummer	L1984:8011, L1984:7927, L1984:7926 och L1984:7971
Lämningsstyp	Stensättning, hög och gravfält
Datering	–
Typ av undersökning	Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning
Länsstyrelsens beslutsdatum	2021-08-21
Länsstyrelsens diarienummer	431-4226-2021
Ärendenummer i Fornreg	202101008
Arkeologgruppens projektnummer	P21052
Projektledning	Erica Strengbom
Personal	Erica Strengbom
Undersökningstid	2022-10-17 till 2022-10-18
Undersökt yta	66 m ²
Undersökt volym	40 m ³
Inmätningsteknik	Handhållen GPS
Koordinatsystem	SWEREF 99TM
Läge och koordinater	N 6587110 E 584714
Höjdsystem	Ekonomiska kartan Torshälla, 10G7h58 RH 2000
Arkiv	Arkivmaterial förvaras tillsvi- dare hos Arkeologgruppen.
Digitalt arkiv	Digitalt material förvaras tillsvi- dare hos Arkeologgruppen.
Fynd	Inga fynd påträffades.

REFERENSER

Digitala källor

www.fornreg.se

<https://minkarta.lantmateriet.se>

BILAGOR

Bilaga 1. Schaktlista

Schakt 1 grävdes från sydväst till nordväst i vägkant och över gårdsplan.

Cirka 110×0,6 m långt. Djup 0,6 m. Undergrund av lerig silt, grusig morän.

Arkeologgruppen AB

RAPPORT 2023:07

